

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 160 din. Inserirati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Uredništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Nasa Straza

Neodvisen politichen list za slovensko ljudstvo

86. številka.

MARIBOR, dne 16. septembra 1925.

Letnik I.

Klerikalizem in katolicizem.

»Samouprava«, oficijelni organ radikalne stranke, se odlikuje s splošno priznano dolgočasnostjo. Nekdaj ni bilo tako. Dokler je bil rajni Stojan Protič voditelj radikalne stranke, je »Samouprava« bila bogata na stvarnih člankih, ki so potekali iz peresa Protiča in drugih strankinih prvakov. Odkar pa je prišla »Samouprava« pod komando dr. Laze Markoviča in znanega Stipe Kobasice, je postala verna slika onega duha, ki sedaj vlada med radikalno stranko.

Pretekli teden je »Samouprava« objavila članek »O klerikalizmu«. Ako kdo gre v boj zoper nasprotnika, mora določno znati, kdo in kakšen je ta nasprotnik. Tako bi tudi »Samouprava« morala povedati, kaj je klerikalizem. Pa ne pove, ker ne ve.

Definicijo klerikalizma je »Samouprava« svojim čitateljem ostala na dolgu. Mesto definicije prikazuje izvor klerikalizma v naši državi, in to je fevdalizem. »Feudalizem«, tako deklarira vodilni radikalni organ, »je zbrisan, ali je ostal njegov apendiks — klerikalizem.« Fevdalizem je srednjeveški gospodarski sistem, ki je našel svoj najjačji izraz v veleposestvih ter v gospodarski in politični nadvladi graščakov nad odvisnim kmetijskim ljudstvom. Potemtakem bi tudi klerikalizem bil nekako gospodarski sestav.

Ako pa je klerikalizem gospodarski sestav, bi bilo edino logično in upravičeno, da se pobija z gospodarskimi sredstvi. Čemu torej papirnata borba »Samouprave« proti klerikalizmu? Upeljite v naši državi gospodarske razmere, ki so drugačne nego fevdalne in ki bodo zadovoljile ljudstvo in vse njegove sloje, pa bo konec vsemu klerikalizmu v naši državi.

Recimo, če tudi ne pritrdimo, ker ni istinito, da je klerikalizem v naši državi apendiks (privesek) fevdalizma, komu in čemu je privesek v Nemčiji, v Belgiji, v Italiji itd.? Saj klerikalizem ni v naši državi specialiteta, ki drugod ne postoji, marveč je pojav, ki ga najdemo več ali manj v vseh državah, kjer stanujejo katolici.

»Samouprava« bi zadela resnico, ako bi izjavila, da takozvani klerikalizem v naši državi izvira ravno iz tega, kar ona zanika, namreč iz faktične neenakopravnosti, ki vlada v naši državi, in to ne samo na političnem, marveč tudi na verskem polju. V ustavi to priznamo, ali na papirju obstoji pri nas popolna enakopravnost vseh državljanov. V istini pa zavzema velsrbstvo pri nas dominantno (gospodujočo) vlogo nad hrvatstvom in slovenstvom. Kar se pa tiče verske enakopravnosti, nas o njenem dejanskem izvajanju najboljše in najlažje poduča kratak pogled v proračun ministrstva ver. Ogromna razlika med državnimi prispevki za srbsko pravoslavno cerkev in za katoliško Cerkev najizrazitejše ilustrira to enakopravnost, o kateri fabulira radikalna »Samouprava«. Velika razlika med draginskimi dokladi za katoliško duhovščino in za pravoslavno svečenstvo, vse obsodbe vredno dejstvo, da država noče izplačati onih bornih nagrad katehetom v Sloveniji, katere jim dolguje že dve leti, je jasn dokaz, kako izgleda v realnosti toliko hvalisana enakopravnost v naši državi.

Katoliki v tej državi se borimo za istinsko enakopravnost ter za uveljavljenje katoliškega programa. Ali ni naš kulturni program docela katoliški? Vse bistvene točke kulturnega programa katolčanov v Nemčiji, Belgiji, Italiji in tudi v Franciji, vse te točke so obenem bistvo našega programa. Mi zahtevamo za katoliško Cerkev svobodo, neodvisnost in pravo za nemoteno delovanje. Ali je to klerikalizem?

Mi odklanjamo ono pogansko načelo, da bi država bila ustvariteljica vsega prava. Ako bi to priznali, bi s tem koncedirali, da bi vsa nemoralnost in krivica mogla postati pravo. Ako se ne priznajo nekatera pravna načela in pravne norme, ki so pred vsako državo in od katere je tudi država sama odvisna, se otvorijo vrata najhujšemu absolutizmu in toliko hvalisana demokracija, kateri tudi »Samouprava« v svojem članku poje slavospeve, visi v zraku. Ali je to klerikalizem? Mi zahtevamo svobodno šolo ter ostro pobijamo državni šolski monopol. Pravo katoliških staršev in vzgojnih upravičencev na katoliško vzgojo katoliških otrok je nam sveto in nikdar ne bomo pristali na to, da bi država konfiscirala to pravo. Ako je to klerikalizem, potem je klerikalizma vse polno na svetu, ne samo v Nemčiji, Belgiji, Italiji in Franciji, marveč tudi v tistih državah, kjer vlada načelo svobodne šole, kakor v Združenih državah severne Amerike, v Angliji, v Holandiji. Potem se »Samouprava« in drugi bojovníki proti klerikalnemu zmaju ne morejo in ne smejo čuditi, da je klerikalizem internacionalna prikazen, kakor ga hoče z zlobnim namenom očrtniti »Samouprava«.

Vsi liberalni elementi v naši državi, pa naj se zbirajo okoli zastave radikalne ali Pribečevičeve ali Radičeve stranke, se bojijo takozvanega klerikalizma, ker se bojijo organiziranega katoliškega ljudstva. Bojijo se borbe tega ljudstva za njegove verske in narodne pra-

vice in svetinje. Bojijo se borbe tega ljudstva za pravico, poštenost in zakonitost. Bojijo se borbe ljudstva zoper korupcijo in korupcioniste. Odtod strah pred klerikalizmom. »Samouprava« kliče vse liberalne elemente v naši državi, »da se uhvate s njim u koštac«, da se z njim borijo. Dobro. Mi sprejmemo napovedano borbo. Pripravljeni smo se boriti s tisto odločnostjo in

vztrajnostjo, ki je dostojna našega katoliškega principa. Vitezi režima, bodisi da nosite na svojih čeladah oznako PP, bodisi da se dičite s signaturo (oznamenilom) RR, na plan! Poskusite borbo za osvoboditev katoliškega ljudstva od klerikalizma, kakor je to te dni v Ženevi izjavil g. dr. Laza Marković, ali kakor je Radič jasnejše povedal, od Rimla Bomo videli, kdo bo zmagal!

Po razkritju pogodbe.

Pretečeni teden se je razkrinkala RR pogodba. Beograjska »Politika« je dobila iz Ženeve sledeče poročilo:

»Iz najbolj avtentičnega vira sem zvedel za bistveno vsebino sporazuma RR. Sporazum je bil podpisan 14. julija. V njem je določeno: 1. HSS se popolnoma strinja z radikali glede osnove naše države, 2. HSS sprejme popolno izvedbo vidovdanske ustave v vseh njenih točkah. V tem pogledu se ne smejo dovoliti nobene koncesije, najmanj pa takšne, kakršne so se dovolile za časa Davidovičeve vlade, ko so bila vzpostavljena pokrajinska namestništva. 3. Radikalna stranka sprejema v program bodoče vlade del programa HSS: izkoriščanje prirodnega zemeljskega bogastva, izsuševanje močvirij, vodne zadruge, brodarstvo, ribarstvo. 4. Radikalna stranka sprejema v program bodoče vlade redukcijo uradništva in zboljšanje plač onim, ki bodo ostali v službi.« To poročilo je

dopolnil minister dr. Ninčič.

Med njim in urednikom »Politike« se je razvil sledeči razgovor:

»V političnih krogih se govori, da sporazum med radikali in radičevci ni definitivni, ampak je le prehodna ureditev, ki naj bi se pozneje spravila v sklad z glavnimi smernicami politike, ki jo vlada misli voditi.« Na to je gospod Ninčič odgovoril: »Namen tega sporazuma je bil, da se enkrat za vselej odstranijo z dnevnega reda vprašanja notranje ureditve naše države, ki so bila zadnji čas taka, da ni bilo mogoče resno začeti reševati najpotrebnejša gospodarska vprašanja, katerih rešitev je neobhodno potrebna za konsolidacijo naše države.« Na vprašanje, zakaj se sporazum ne objavi, je minister odgovoril: »Na to vam lahko odgovorim — in to izrecno povdarjam — da v sporazumu ni ničesar, kar ni bilo povedano že v vladni deklaraciji. V sporazumu ni

zahrbtnosti, ampak je izdelan popolnoma iskreno in z najboljšimi nameni ene in druge strani. Jaz sem sestavil vladno deklaracijo, in sicer le na podlagi sporazuma; razen manj važnih izjem nisem v deklaraciji nič manj povedal, kakor je obseženo v sporazumu.« — Na vse to

radičevci molčijo,

kar je prav razumljivo, ko po pogodbi niso dobili pravi nobenih koncesij in ko tudi sedaj radikali odlagajo in odklanjajo vse predloge in prošnje svojih vladnih zavznikov. Minister Pavle Radič je nedavno menil, da sedaj ni več aktualno govoriti o dogovoru obeh vladnih strank, češ, da se bo itak vse videlo na delovanju vlade. Zato je pa še dovolj časa, treba potrpeti, da se opravi najprej svečanosti v Črni gori, da se povrne Pašič, ki je iz kopališča Evian les Bains odšel v Cannesu itd.

Radikal dr. Laza Marković je te dni pripovedoval, da se je vlada še posebno okrepila s

sestankom Pašič—Radič.

To je seveda prav čudno, ko je Pašič Radiču samo nekaj predaval iz zgodovine radikalne stranke.

Na Hrvatskem so si že precej na jasnem, kaj predstavlja Radičev sporazum. V nedeljo se je vršila v Splitu od zajedničarjev in HSS disidentov sklicana

Hrvatska konferenca.

Zbralo se je nad 1000 delegatov iz banske in dalmatinske Hrvatske, ki so po govorih poslancev dr. Trumbića, dr. Lorkoviča, dr. Zaniča, Jagatića in Urojića sprejeli federalistični politični načrt ter osnovali »Hrvatski narodni federalistični Savez«. — Nekaj disidentov pa še ostane samostojno pri starem programu HRSS. — tgr

Politične beležke.

Velik protestni šlod se je vršil v nedeljo v Ljubljani v veliki dvorani »Uniona« zaradi kršenja občinske avtonomije, zavlačevanja občinskih volitev ter proti neznosnim davčnim bremenom. Načelnik SLS in poslanec mesta Ljubljana dr. Anton Korošec je ob velikem odobravanju izjavil, da je Radičev »sporazum« popolna kapitulacija, doba njegove vlade pa — doba kmetijskih eksekucij, kršenja samouprave in podvojenega kulturnega boja. SLS pa ne bo kapitulirala, marveč odločno in vstrajno zahteva zakonodajne samouprave za pokrajine ter vzgojne pravice katoliških staršev.

Radič o vladni rekonstrukciji. Dopisnik praškega lista »Venkov« je imel v Ženevi razgovor z Radičem, ki je najprej razlagal, da je poprej z republikanskimi gesli pobijal »avstrijancino« po Hrvatskem in da je šele sedaj začel s pravo politiko. Potem je pravil, da bodo kmalu spremembe na vladi in da pride ob tej priliki tudi on sam v vlado. Predlog za njegov vstop v vlado naj bi izhajal od beograjske strani. Program hrvatske politike se da označiti z besedami: gospodarske, finančne, prosvetne in prometne reforme, meni Radič ter napoveduje, da se bo še več članov njegove stranke udeleževalo na teh poljih. Od radikalov nihče ne govori o kakšni vladni spremembi. — tgr.

Glavni odbor JMO je na svoji seji v Sarajevu sklenil nadaljevanje borbe za popolno enakost in pravičnost, za spoštovanje samouprave, za red v državni upravi, proti nasilju in korupciji ter pri tem povdarjal voljo in potrebo sodelovanja in vzajemnosti z dosedanjimi zavezniškimi skupinami. Spojitev Jugoslovanske muslimanske organizacije z Davidovičevimi demokrasko stranko je prepuščena času in razvoju političnih dogodkov. — tgr.

PRICAKOVANJE ČUDEŽA.

Novi zagrebški list »Mladohrvatski pokret«, ki je začel izhajati pred dobrim mescem, ter je v svojem proglasu naglasil, da ne misli potočiti nobene solze, če bi vse sedanje hrvatske stranke likvidirale, je sedanjo politično situacijo takole označil:

Zadnji dogodki v hrvatski politiki so razočarali navadne, ubili vero pri lahkovernih in vrgli v apatijo velik del onih, ki so mislili, da bo sedaj vse teklo ko po loju. Ti poslednji so mislili, da leži in obstoja njih patriotska dolžnost v tem, da mečejo brez pomisleka volilne kroglice v gotovo volilno škrinjico. Brigati se zato, da bi oni, katerim so dajali zaupanje, vztrajali na

črti, na temelju katere so dobili zaupanje, so smatrali ti ljudje za nepotrebno. Na vse se je ploskalo, vse je bilo spremljano z radostnimi vzkliki in vse se je smatralo za dovršeno pametno in modro. Gospod Radič gre v London. Bravo! — Od tam pošilja svoja znana pisma, polna čudnih prorokovanj, obljub, razgovorov z »vplivnimi« državniki itd. Zopet — bravo! Vsemu temu se verjame in najabsurdnejše stvari se smatrajo za golo resnico. Nihče nima toliko smelosti, da bi vse brbljarije povodom raznih čajank in sestankov z raznimi politično nepomembnimi ljudmi nazval s pravim imenom.

Množica hrvatskih inteligentov je sicer poznala pravi položaj in resnico, a so se vendar eni samo pogrljivo smehljali, drugi so pa silili celo svoj lastni razum, naj veruje v mogočnost vseh nemogočnosti, o katerih je Radič pisal in govoril.

Kar naenkrat pa da Radič svojim petam vetra in jo odkuri na Dunaj. Tu se je začelo neko čudno mešetarenje z beograjsko vlado. Pregarjanec in izgnanec ni samo izven vsake nevarnosti, ni izoliran, ampak njegovi najbližji okolici se dajejo legalni potni listi za inozemstvo ali da se jasnejše izrazimo: Radičevi familiji in članom vodstva HRSS je omogočeno sestajanje in dogovarjanje. To se je seveda opazilo, a naivneži so vendar verjeli, da bo Radič prekosil, premagal ali pa vsaj prevaril beograjske oblastnike.

Naenkrat se poda Radič v Moskvo, doma pa nihče ne misli na posledice tega koraka, marveč zopet se ploska in ploska. To ploskanje in slepo zaupanje dokazuje, da hrvatski svet ne razume položaja in mesta, ki mu pripada v kolu zapadnoevropskih narodov.

V najtežjih časih obznane so Hrvati junaško prenašali težave in krivice ter bi si lahko v tej dobi pridobili zavest, da imajo dovolj sile proti vsem napadom. Lahko bi bili torej vstrajali pri svojih upravičenih zahtevah, ker je bilo več kot gotovo, da si jih tudi izvojujejo.

Naenkrat se pa Stjepan Radič vrže na kolena pred svojimi dosedanjimi nasprotniki, vse začudeno pogleda, na široko zine in — razven najetih ljudi nihče ne ploska. Presenečeni, razočarani in zmedeni gledajo Hrvati ter si ne morejo pojasniti, kako in kaj. Iztrajevanje prihaja prav počasi. Mnogim se vse skupaj dozdeva, kot nekake mučne in težke sanje, drugi pa padajo v apatijo ter pošiljajo vse skupaj »do vraga«. To malo hušje in izgubljanje vere je ravno to, kar si radičevci želijo. To malodušnost, zbežanost, apatijo in nejasnost predstavljajo radičevci sedaj kot odobravanje svoje nove politike.

Pravzaprav pa vsi čakajo na nekaj čudež, na neko razjasnitev in na nekega Misijo, ki naj prinese vse na krožnik, da sinovi hrvatski lahko takoj sedijo k polni mizi. Čudeža pa ni od nikoder in ga tudi ne bo. Ravno nasprotno je od dneva do dneva vse težje, vse hujše in vse mračnejše. Namesto, da bi vsi zagrabili, zasukali rokave ter se odločno in zavedno lotili dela, sedi vse prekrizanih rok ter gleda in pričakuje. To duševno stanje lahko Hrvate popolnoma uniči. Treba vedeti, da ni čas ne za jok, ne za pričakovanje čudežev, ampak da je treba delati, mnogo delati, premišljeno delati ter hitro in hrvatski delati. — tgr

Radić v Ženevi.

Radićevska družba v Zagrebu ima sredi srca in na koncu jezika Ženevo ne zato, ker je tam sedaj šesto zasedanje Društva narodov, ampak radi tega, ker je tokrat Stjepan Radić pomožni član delegacije naše države. Zagrebški »Jutarnji list« je prinesel nedavno z velikimi črkami napisano »V Ženevi se dela« ter je hotel dokazati, da se nekaj posebnega dela ali pa da se sploh samo radi tega dela, ker je tam Stipica Radić. V smešno širokem članku se je s posebno važnostjo pripovedovalo, kje in kako Radić sedi in kako se njegov obraz »oživlja«, ko začuje iz otvoritvenega govora besedo »mir«.

Potem sledi cela vrsta daljših in krajših poročil iz radi Radića tako važne, Ženeve. Radić stanuje v najlepšem hotelu, tam, kjer je stanovala predzadnja avstrijska cesarica Elizabeta in tudi našla smrt od atentatorjeve roke, vozi se v posebno lepem avtomobilu ali pa šeta s svojo soproga Marženko pod roko vedno v cilindru in fraku itd. Da ima na licu prav posebni »državniški« izraz, pripovedujejo njegovi zagrebški prijatelji ob vseh mogočih in nemogočih prilikah, razodeli so nam tudi, da je francoskemu vladnemu predsedniku častital, kako govori iz njega pravi keltski duh ter da se je maharadž iz Patiale polaskal z neko recitacijo v sanskritu. Bogzna, kaj nam bodo še povedali zagrebški RR trubadurji o Ženevi, kjer se dela samo za to, ker je tam gospod Stjepan Radić — — —

Družba diplomatov, ministrov in drugih, ki so se zbrali v Ženevi, je res zelo zanimiva. Nekatere iz te družbe bi si moral ogledati naš delavec in kmet, pa bi takoj videl in razumel, zakaj je tako slabo na svetu. Ker je po zagrebškem mnenju Radić najsvetlejša točka cele Ženeve, bi končno že zadostovalo, da si bedno ljudstvo, ki je dajalo zanj volilne glasove in tudi glave ter hrbišča polagalo pod batine, dobro ogleda njega kot prvega ali zadnjega delegata. Ko se po njegovih listih poroča, da stanuje v najelegantnejšem hotelu, da daja razkošne večerje itd., naj se siromašni svet vendar vpraša, odkod ima sredstva za to, kaj ta človek pravzaprav dela, da lahko tako sijajno živi in kaj je bistvo njegove pojave.

Kot član delegacije ima seveda plačo od beograjske vlade. Ta plača je ogromna in zaleže za kamen v gori davkov, ki uničujejo jugoslovanske državljane, a za tako sijajno življenje z gospo Marženko vred najbrž ne bo zadostovalo. Gospod Radić ima torej še druge dohodke. Odkrito in jasno rečeno izhajajo ti dohodki iz ljudske neumnosti in nerazsodnosti. Radić dela zelo dobičkanosno politiko in svet tega ne vidi ali pa noče videti. Ko je bil še republikanec, je pretvoril zagrebški »seljaški dom« v dom za svojo familio. Njegov bivši tovariš, poslanec Jagatić je razkril javnosti, da je dal Radić svojo vilo v najem za mesečnih 30.000 kron ter da za razkošno stanovanje v seljaškem domu ne plača niti pare. Drugi poslanec, ki po svojem osebnem poštenju ni mogel slediti novi Radićevi politiki, je pa razkril, da Radićev štab sam ni ničesar prispeval k seljaškemu domu, da je poslanec sam dvigal dnevnice, kasiral velike odtegljaje, izdajal pa pobotnice na veliko manjše svote. Radić in njegovi najbližji na kopico takih in podobnih očitaj doslej še niso odgovorili.

Profitorska politika, samopasnost in pohlepnost se je očitala Radiću že pred zadnjimi volitvami, mnogi poslanci in celo soustanovitelji stranke so se z njim razšli, a ljudje še niso spregledali. V najtežjih okolnostih so ga ponovno volili. Vedeli so, da mnogo govori, nekaj napiše in zdelo se jim je, da je s tem delom popolnoma v skladu in redu sijajno življenje in veliki dohodki. Čez noč je postal Radić centralist, proglasil je za sveto in resnično vse ono, kar je poprej sedem let pobijal in ko mu je ta spreobrnitev pridobila sicer sijajno plačo zunanepolitičnega delegata, je vendar vse skupaj, kar dobiva od vlade, odnosno iz žepa davkoplačevalcev, le mali del bogastva, ki mu ga naklanja ljudska neumnost in nerazsodnost.

Da se je Radić polaskal tudi indijskemu maharadžu, je dokaz duševnega sorodstva. Ta maharadža je namreč zaupnik angleške vlade in zato osovražen od mnogih milijonov svojih rojakov. Mož je pa silno bogat — politika mu zelo dobro nese. Za Ženevo je maharadža prava senzacija. Baje ima 20 milijonov funtov šterlingov — približno 5 milijard dinarjev letnih dohodkov. V Parizu, kjer je stanoval deset dni, je stal samo hotel za njega in njegovo spremstvo 1 in pol milijona francoskih frankov. Tako sijajne in dobičkanosne politike Radić seveda ne bo učakal, vidi se mu pa le, kako silno mu imponira in kako silno ga mika.

Možakar je pa gromovnik proti »gosposki« politiki in bo ostal dokler ga ljudje ne spoznajo v pravi luči. — tgr

Darujte za spomenik vojnim žrtvam, ki počivajo na pokopališču v Pobrežju pri Mariboru!

Po svetu.

Nova grška ustava. Vlada generala Pangalosa je med drugim vzela pri svojem nastopu v program tudi spremembo ustave. Parlamentarna komisija je izdelala načrt nove ustave ter ga predložila vladi. Načrt pride tekom prihodnjih dni pred parlament, kjer bo končno veljavno redigiran.

Ravnatežje francoskega budgeta. Prvi znatnejši uspeh francoskega finančnega ministra Caillaux-a je budget za leto 1926, katerega je predložil sedaj ministrskemu svetu in ki izkazuje 133 milijonov frankov prebitka. Do letos je bil francoski proračun visoko pasiven. Ravnatežje se je doseglo z varčevanjem in uvedbo novih davkov, ki so zlasti občutni za kapitalistične kroge.

Pred novim uporom v francoskih kolonijah. Pariški listi javljajo, da bo morala Francija poslati ojačenja posadkam v francoski Indokini. Med domačini se je pojavila propaganda za upor proti Francozom. Upor bi bil za Francijo težek udarec, ker ima že itak na boljše v Siriji in Maroku dovolj opravkov.

Iz Slovenije.

Šestdesetletnica g. Fr. Thalerja v Št. Ilju. Prihodnjo nedeljo, 20. septembra slavi naš somišljenik g. Franjo Thaler na svojem lepo urejenem vinogradnem veleposessu v »Karlovo« v Št. Ilju v Slov. gor. šestdesetletnico rojstva. Thaler je rodом iz Železnikov na Gorenjskem. Št. Ilj mu je postala prava domačija. Kot mlad iskren rodoljub se je pred več desetletji postavil skupno z blagopokojnim župnikom g. Kelemino v vrste onih mož, ki so se celo življenje borili za to, da je ostal ta kraj slovenski. Gospod Thaler je bil med ustanovitelji Bralnega društva, Posojilnice in Kmetijske podružnice. Ko smo po hudih bojih iztrgali občino Nemcem iz rok, je postal naš Thaler prvi slovenski župan v Št. Ilju. Svojčas je bil gospod Thaler tudi kandidat naše stranke za deželni in državni zbor. Pohvaliti gamoramo kot vzornega vinogradnika. Naš Franjo velja kot prijatelj ljudstva. Njegovi nasveti, njegovo dobro srce in darežljiva roka je utrnila že marsikateremu pomoči potrebnemu solzo iz očesa. Gospoda Thalerja prištevamo med odlične in zveste naše somišljenike. Naš list mu kliče: Še na mnoga leta!

Tudi dr. Pivko na papirju za svojim velikim mostrom Pribečevcem. Kakor smo že poročali, je policajdemokratski veliki Pribečevič prepotoval zadnje tedne: Hercegovino, Bosno, Dalmacijo in Liko. Po poročilih Pribečevičeve zagrebške »Riječi« so bila zborovanja samostojnih demokratov po zgoraj omenjenih pokrajinah pravi slavnostni sprevodi. Te dni je sprejel Pribečevič v zakotnem selu ob Plitvičkih jezerih poročevalca »Riječi« in mu zaupal za časopis, da je bila njegova pot skozi Liko pravi triumf, izvzemši krvoprelitje v Gračacu, katerega sam priznava, a vali krivdo na radikale in radičevce, a ne na svojo orjunaško gardo. Od 9. avgusta, pravi Pribečevič, do danes sem imel 23 zborovanj in 18 banketov, (ki so samostojnim demokratom posebno na srcu). Toliko govorov je rekord, a kljub temu naporu se Pribečevič ne čuti utrujenega — — — Črnogorskih svečanosti na Lovčenu se Pribečevič ne bo udeležil, ker ga nikdo vabil ni — — — Ko je Pribečevič učenec dr. Pivko čital o triumfalnem pohodu velikega mojstra, hajdi tudi on pod noge in v Prekmurje, od koder je lahko pošiljal nekontrolirana poročila o političnem zmagoslavju Žerjavove stranke. »Tabor« in »Jutro« prinašata cele kolone, kako so vsi Prekmurci se zbirali krog Pivka, poslušali njegove govore, o političnem položaju, odobraval politiko SDS itd. — Pivkovim poročilom o njegovih sijajnih shodih se smeje vsakdo, ki jih čita, gotovo tudi ivanjkovski Lovro Petrovar, ker je »Tabor« od 15. septembra beležil, da je dr. Pivka v neki dvorani v Ivanjkovcih čakalo 70 mož (recte 7). Slovenski narod dobro zna, kako je ravno dr. Pivkova stranka znatno pripomogla k povečanju davčnih bremen, glasovala za davek na ročno delo, preganjala naše najboljšo uradništvo ter učiteljstvo, kar bi še uganjala danes, da je ni vrgel iz vlade Pašič in sedaj v prisiljeni opoziciji bi se naj preprosti narod oklepal batinašev! Gospod Pivko, Prekmurje in Prekija nista Lika, ampak zavedna slovenska zemlja, ki zna ločiti med istino ter lažjo. Pivko ni nič dosegel, dokler je bil Žerjav minister, pa bo sedaj, ko je morala JDS v opozicijo! Pri samostojnih demokratih je vedno tako, ako začne kak njihov prvak slaviti pusta, potem se spustijo za njim v opičje posnemanje vsi drugi politični solarji! — ak.

Prepozno spoznanje. V »Jutru« in »Taboru« je dr. Pivko posebno naglasil, kako je na svojem shodu v Gor. Radgoni povdarjal potrebo poštenosti v strankarskem boju in medsebojnega spoštovanja. Sedaj se je Pivko povsod do tega spoznanja, ko se zaveda, da je strankarske SDS nepoštenosti glede moči za vedno konec. Pri zadnjem volilnem boju ni g. Pivko niti enkrat dvignil svojega glasu proti lažem »Jutru«, ki je dnevno priobčevalo laži, češ, kako je sam Vatikan odločno nastopil in prepovedal kandidate slovenskim duhovnikom itd. Dr. Pivko je sam v zbornici javno nastopal kmalu po izvolitvi proti slovenski duhovščini, jo dolžil volilnega terorja in nepoštenosti, dasi je vedel, da je teror kot vladna stranka lahko in tudi resnično izvajala v Sloveniji samo SDS. Kako sta »Jutro« in »Tabor« spoštovala pred in po volitvah naša dva škofa dr. Jegliča in dr. Karlina, tudi tega se ne spominja gospod Pivko več. Radi prisiljene opozicije so celo politični vnebovpijoči grehi ustavili samostojne demokrate in

sedaj v popolni onemoglosti slišimo glas iz puščave vpijočega Pivka, ki zahteva poštenost v strankarskem boju in medsebojno spoštovanje zase in SDS, ko so ravno samostojni demokratje že davno izdali in opljuvali vse slovenske svetinje v svoji brezvestni strankarski zaigranosti. G. Pivko, po smrti, če tudi je politična, ni pokore. — ak.

Blagoslovitev Katoliškega doma v Ljutomeru. Lep dan je bil 8. september. Prejšnji dan je sicer lilo z neba kakor iz škafa in zdelo se je, kakor da se zatvornice dežja sploh ne mislijo zapreti. Pa naši fantje in dekleta se tudi naliva niso ustrašili in so kljub dežju ves dan neumorno krasili slavnostne prostore. Vrla dekleta so napletla toliko vencev, da so Dom kar zakrili. Proti večeru pa se je nebo zjasnilo in drugi dan je bilo tako lepo vreme, da si boljše nismo mogli želeli. Ze na vse zgodaj so se začele zbirati množice. Z jutranjim vlakom so se pripeljali Orli in gosti iz Gor. Radgone, Sv. Jurija, Križevca. Tudi Orli iz Bogojine pod vodstvom akademika Ign. Baše so prispeli. Na kolodvoru jih je sprejela godba, nakar so odkorakali k Društvenemu domu, kjer sta jih pozdravila predsednik pripravljalnega odbora, g. kaplan Ferk in v imenu okrožja brat Novak. Ob pol 10. so vsi z godbo odkorakali v cerkev, kjer je imel slovesno sv. opravilo mil. g. stolni dekan prelat dr. Iv. Tomažič. V cerkvenem govoru je povdarjal veliko važnost Društvenih domov za versko in umstveno vzgojo mladine in izrekel pomenljive besede, da se bodo sledovi današnjega slavlja poznali tudi v večnosti, kjer se bo videlo, koliko mladeničem in dekletom so ravno Domovi ohranili poštenost in jih vzgojili v značajne kristjane. — Po slovesnem opravilu se je vršil pohod po trgu, nakar je gospod prelat ob asistenci 16 duhovnikov slovesno blagoslovil novi Društveni dom. — Po blagoslovitvi je imel z balkona slavnostni govor predsednik Prosvetne zveze dr. Josip Hohnjec. V svojem govoru je povdarjal veliki pomen Domov za krščansko prosveto in navduševal mladino, naj se pridno vzgaja v novem Društvenem domu. — Popoldne se je vršila javna telovadba Ljutomerskega Orla, pri kateri je sodelovalo celo okrožje. Bila je zelo dobro obiskana. Ljutomerski Orel je zopet pokazal, da njegove peruti še niso omahnile — nasprotno, da se vedno bolj razvija in stremlja za vedno večjo izpopolnitvijo. Navzoče goste je pozdravil okrožni predsednik Drago Novak. Ob priliki blagoslovitve Katoliškega doma je došlo tudi veliko čestitk. Prvi je bil prevz. gospod škof dr. Karlin, ki je že večkrat z besedo in peresom bodril duhovništvo in ljudstvo, naj zida društvene domove. V pismu na gospoda župnika je sporočil, da bi se od srca rad odzval povabilu in blagoslovil sam Društveni dom, pa ga dolžnost veže na dom, ker je moral podeliti enemu izmed g. bogoslovcev dijakonat. Zato iz srca želi, da bi se slavnost lepo posrečila in bil bil Dom vedno žarišče in ognjišče navdušenih src za vero in dom. — Prelepe besede, ki jih bo Ljutomerska mladina vedno skušala po svojih močeh udeležiti! Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so pripomogli, da se je dogradil veličastni Društveni dom, pa tudi tistim, ki so pri blagoslovitvi zastavili svoje moči, da je tako lepo izpadla. Imajo sicer posamezne osebe prav posebne zasluge za dograditev Doma, ker so veliko žrtvovali, toda ne bomo jih imenovali, ker smo prepričani, da niso iskali s svojim trudom prazne časti, ampak so se trudili zato, da dobijo drugod neminljivo plačilo!

Obletnica otvoritve novega Katoliškega doma v Konjicah. V nedeljo, dne 20. septembra t. l. proslavijo naše organizacije prvo obletnico otvoritve novega Katoliškega društvenega doma. Igrajo Jalenov »Dom« ljudsko igro v 4 dejanjih, ki na tako pretresljiv način razkriva rane naših kmečkih domov, podaja pa tudi zdravila za njih zdravljenje; nastopi pevski zbor. Vsem znancem in prijateljem kličemo: Na veselo svidenje!

Občinske volitve v občini Sv. Krištof pri Laškem so se vršile v nedeljo, dne 13. t. m. Zmagala je SLS. Izid glasovanja je sledeči: 1. volišče Sv. Krištof: SLS 229, SDS 57, neodvisna gospodarska lista 12, socialisti 10. 2. volišče Sv. Jedert: SLS 94, SDS z neodvisno gospodarsko listo 118, socialisti 6. 3. volišče Sv. Štefan: SLS 188, SDS z neodvisno gospodarsko listo 38, socialisti 8. Skupaj: SLS 17 odbornikov, SDS 7 odbornikov, neodvisna gospodarska lista 1 odbornika, socialisti pa nobenega odbornika.

Zaprta promet na okrajni cesti pri Rušah. Od okrajnega zastopa v Mariboru se poroča, da bo v sredo, dne 16. t. m. radi zgradbe mostu promet na okrajni cesti »Ruše« v km 12,5—13, to je pri tovarni z vžgalicami zaprt. V petek, dne 18. t. m. pa v km 7—7,5 na Bistrici pri gostilni Rotner. Slavno občinstvo se naproša, da uvideva nujnost dela, ter ne bo delalo nepotrebnih zaprek.

Dnevne novice.

Samostojni demokratje v opoziciji in na vladi. — »Jutro« od torika beleži: Radićevski voditelji ne kažejo za nobeno drugo stvar toliko zanimanja, kakor za spremembo uradniškega aparata, ki ga skušajo, vsaj na Hrvatskem dobiti za vsako ceno v svoje roke. — Tako piše Žerjavovo »Jutro« in Pribečevičeva zagrebška »Riječ« sedaj, ko so samostojni demokratje v prisiljeni opoziciji. Ali ni bila glavna skrb Žerjava in Pribečeviča, ko sta držala v rokah vladno moč, ravno priboritev uradniškega aparata! Ali je »Jutro« že pozabilo, kako je še pred meseci z veseljem beležilo premestitev strankarsko neeksponiranih naših in Davidovičevih pristašev iz Slovenije v južno Srbijo. Pribečevič je dober mesec pred padcem PP režima prenešil v dobi treh dni 300 pro-

tesorjev in učiteljev, ki so se mu dozdevali nepokorni njegovim velesrbskim težnjam. Z nasilno izpremembo uradniškega aparata na Hrvatskem skušajo radičevski voditelji vsaj deloma popraviti, kar je zagrešil na uradniškem aparatu v strankarsko zagrizenem premeščanju res veliki Pribičević. Javkanje radi spremembe samostojno demokratsko pobarvanega uradništva ni nič drugega, nego demagogija prve vrste. Pribičević-Zerjavovo seme gre v klasje, ki seve ni po godu tej gospodi, ker je v opoziciji in brez moči. Danes meni, jutri tebi — si naj zapomni Žerjavovo »Jutro« in Pribičevićeva »Riječ« sedaj, ko morata zvečiti bridki kruh opozicije.

Polovične vožnje za vojne invalide. Minister za promet je z rešitvijo od dne 7. t. m., MS št. 24.451, odobril vojnim invalidom 50odstotni popust za potovanje po železnicah, kadar potujejo po privatnih poslih in to za štirikratno potovanje v letu. Predpisani so novi obrazci, ki jih bodo vojni invalidi dobili pri svojih podružnicah, čim jih prejmejo od svojih nadrejenih odborov. — Izvršni odbor v Ljubljani.

Podružnica hipotekarne banke bo otvorjena v Zagrebu. Je gotovo, ter uradno potrjeno dejstvo, da bo v kratkem času v Zagrebu otvorjena podružnica beograjske Hipotekarne banke. Ta filijalka bo prevzela vse državne fonde, Hrvatske, Slavonije ter Slovenije, ki znašajo lepo svoto 400 milijonov dinarjev. Uradništvo za ta zavod bo baje hrvatsko in upravnik bi naj postal uradnik Hrvatske štedionice v Zagrebu g. Milan Divjak.

Enotna administracija na železnicah. S 1. oktobrom se uvede na vseh železnicah naše države enotna administracija. Vse direkcije dobe enotne vozne rede, ki bodo tiskani najprej v cirilici, nato pa šele v latinici.

Nova prepoved železniškega ministra. Železniški minister je izdal naredbo, po kateri je prepovedano beraćem prosjačiti po železniških vozovih in osobito še invalidom. Prepovedano je muzikantom igranje na razna hreščeča godala, razpečevanje knjig, jedil itd. Ta naredba je bila izdana radi tega, ker se je z usiljevanjem raznih predmetov, s prosjačenjem in raznim drugim nadlegovanjem potnikov rušil ugled naše železniške uprave.

Uniformiranje sarajevskih dijakinj. Ravnatelj sarajevske ženske srednje šole je prišel na misel, uvesti za vse dijakinje enotne obleke — nekake uniforme, v katerih bi morale učenke prihajati v šolo in na ulico. Ravnatelj zagovarja svoj načrt iz čisto pedagogičnega stališča kot potreben, da preneha zavist med posameznimi deklicami radi lepših oblek. Na sestanku, ki ga je priredil ravnatelj za roditelje dijakinj, je bil ta načrt živahno pozdravljen, seveda največ iz materijelnega stališča.

Tragična usoda beograjskega zdravnika. Beograjsko časopisje je polno poročil o tragični usodi zobozdravnika dr. de Bella, katerega je skušala lastna žena zastrupiti. Dr. de Bella se je po vojni naselil v Beogradu, kjer se je kmalu oženil z deklico iz dobre hiše, ki pa je bila znana vsled svojega precej razuzdanega življenja. Nekaj časa je mladi par srečno živel, dokler ni pričela žena zdravnika zopet padati v staro strast, začela je uživati kokain. Ko jo je mož skušal te strasti odvaditi, ga je pričela sovražiti ter se ga hotela iznebiti. Zastrupila mu je kavo, toda strup je bil preslab in ni učinkoval. Mož je samo nevarno zbolel, ne da bi slutil, kaj je vzrok njegove bolezni. Žena je nato poskušala z drugim sredstvom. V spanju ga je hotela ubiti z etrom. K sreči se je še pravočasno zbudil ter z grozo spoznal svojo ženo, ki mu streže po življenju. Ni je pa hotel naznaniti policiji, pač pa je takoj odpotoval iz Beograda, ter skušal izvesti ločitev zakona. Ko se je po nekajmesečnem dopustu vrnil nazaj, je žena izposlovala, da so ga zaprli v umobolnico, odkoder pa je bil kmalu izpuščen kot zdrav. Prijavil je sedaj ženo policiji, toda zločinke se še ni posrečilo izslediti, ker je pobegnila iz Beograda. Policija se je začela za zdravnikovo ženo natančneje zanimati ter je ugotovila, da se je med vojno klatila po Italiji ter ima na vesti več težkih zločinov.

Nova pošiljatev našega kovanega denarja. V nekaj dneh dospe na Sušak francoski parnik, ki nam pripelje ponovno pošiljatev kovanega denarja po eden in pol dinarja. Tudi ta dobriž bo takoj dan v promet.

Borza (Avala). Zürich, zaključni: Beograd 9.22 in pol, Pariz 24.45, London 25.12, Newyork 518.20, Milano 21.40, Prag 15.35, Wien 73.05, Budapest 0.00726, Berlin 123.30, Brussel 22.80, Madrid 75.25, Amsterdam 208.40, Varšava 107.50, Bukarest 2.55, Sofija 3.75, Atene 7.60. — Zgareb devize: London 271.22 do 273.22, Newyork 55.73 do 56.33, Milano 231.91 do 234.31, Berlin 1330 do 1340, Zürich 1080 do 1088, Praga 165.48 do 167.48, Wien 7.87 do 7.97. — Valute: Dolar 55.02 in pol do 55.62 in pol, Belg. frank 242 do 246.

Iz Maribora.

30letni jubilej mariborske trvdke. Mariborska trvdka Franc Perc slavi te dni 30letnico svojega obstoja. Izdelovatelj godal g. Franc Perc se je nastanil v Mariboru in odprl prodajalno godal in muzikalij leta 1880. Trvdka Perc se preseli iz Slovenske ulice na Grajski trg.

Nov advokat v Mariboru. V novi Spatzekovi ljudski kavarni tik Zadrzne gospodarske banke se je naselil nov advokat iz Gorice dr. Ivan Šket.

Neverjetno — a resnično! V mariborsko jetnišnico je bil te dni oddan radi soudeležbe umora neki Rapotec s Pohorja. Rapotec je že odsedel radi umora 21 let v mariborski kaznilnici, a je užival le malo časa solnce svobode. V preiskavi radi ponovnega težkega zločina bi se rad Rapotec izvil pred smrtno kaznijo s simuliranjem abnormal-

nosti za svoj zločin. Da bi okolico prepričal o duševni zmedenosti, uživa Rapotec svoje lastno blato. Pazniki, ki imajo že dolgo vrsto let opravka z vsemi mogočimi zločinci, pravijo, da je zgoraj omenjene vrste trik nekaj že bolj navadnega in obrabljeneega pri težkih, a bojazljivih zločincih. Marsikateri od navadnih zemljanov še gotovo ni slišal, a še manj videl, da bi se bil kak resničen norec lotil uživanja človeškega blata. Cesar ni zmožen norec, to stori zločinec, da bi se odtegnil odgovornosti.

Kako je z morilcema Miklove družine. Na smrt na vešalih obsojena morilca Miklove družine Zlahtič in Čič še vedno čakata v mariborski jetnišnici na potrditev od porote izrečene smrtne obsodbe ali na pomilostitev v dosmrtno ječo. Vesti, da bi oba morilca simulirala abnormalnost in na ta način izsilila pomilostitev na dosmrtno ječo, so neosnovane. Zlahtič je radi bolehnosti v jetniški bolnici, Čič pa čaka v okovih v celici na končno odločitev svoje usode.

Surovost je obsoditi, kjerkoli jo zapazimo. Zalibog jo nahajamo silno veliko tudi na obljudenih krajih, med »olikanci« po mestih in trgih. Je li to novodobna slika, če drugega zmerjaš zaradi verskega udejstvovanja in poštenega vedenja, če se mora na cesti starejši umikati pred oholim človekom in če se z razgrajanjem moti nočni mir in počitek? Pa človek že še s človekom obračuna ali z lastno močjo, ali z uma svetlim mečem, ali z razsodbo sodnikovo. Toda najostudnejša je ta surovost, če se znese nad ubogo živino, ki si pomagati ne more. Kolikokrat imamo žalostno priliko opazovati tako satansko-surovo ravnanje z vprežnimi konji in to na najprometnejših cestah in še vpricho ljudi, ki bi morali kaj takega že po svojem poklicu zabraniti! Mučni prizor se je nudil tudi včeraj na Aleksandrovi cesti, kjer je vlekel in neusmiljeno pretepaval ubogo komaj se premikajočo kravico nekdo, ki jo je očividno »spremljal na slednji poti« v mesnico. Naj bi že vendar kdo naredil konec takemu divjanju, ki nas nikakor v dobro luč ne postavlja. Društvo za varstvo živali — še kje živiš in kaj pa deluješ?

Društvo Katoliški dom v Mariboru ima v torek, dne 22. t. m., ob pol sedmih zvečer, v prostorih O. E., Gledališka ulica št. 2, priiloče, svoj redni občni zbor. Člani se vabijo k polnoštevilni udeležbi! — Odbor.

Gledališki abonma v Mariboru je razpisal. Priglasel sprejema gledališka blagajna dnevno od 9. do 11. in od 3. do 5. ure, ob nedeljah in praznikih samo predpoldne. Ker je letos jako veliko zanimanje, se priporoča čim skorajšnje priglasitev. Lanskim abonentom so sedeži rezervirani do dne 19. t. m., abonma pa se zaključijo dne 26. t. m. — Uprava.

Študenti pri Mariboru. V nedeljo, dne 20. t. m., popoldne po blagoslovu, se vrši v društveni sobi predavanje za ude Kat. slov. izobraževalnega društva v Studencih. Snov predavanja bo zelo zanimiva. Pridite vsi člani in pripeljite še druge dobro in blago misleče s seboj! Odbor.

Oglasi »Študijske knjižnice« v Mariboru. Študijska knjižnica je od 21. t. m. naprej vsak delavnik od 15. do 18. (v soboto od 15. do 17.) ure občinstvu odprta. Izjema velja samo za one stranke iz dežele, katere so na vožnjo z železnico vezane; te se sprejemajo tudi v uradnih urah od 9. do 12. ure. — Za izposojevanje knjig na dom je plačati mesečno 5 D, če se ne zahteva več kot tri knjige; za več knjig je plačati mesečno 10 D. Kake druge pristojbine se ne pobirajo.

Ponudbe za prodajo knjig ali izmenjavo naših dublet se morajo pisмено predložiti. Knjižnica ima za oddajo na stotine dublet, med temi tudi posamezne letnike »Novice« in »Drobtinice« in išče predvsem naslednje knjige: »Dom in Svet« II. letnik (1889), Hribarjev »Slovan« I., »Slovan« II.—IX. letnik; »Slovenski Gospodar« letnik 1895, 1896, 1897, 1914 in 1921, »Südsteirische Presse« letnik 1902, Promptuarium Janeza Svetokriškega I. del, potem vobče slovenske klasike in starejše slovensko slovstvo. — Ravnateljstvo.

Cercle francais. Francoski krožek v Mariboru otvori dne 2. oktobra zopet svoje francoske kurze, in sicer: 1. začetni, nadaljevalni in konverzijski kurz za odrasle, 2. ponavljalne kurze za učence srednjih in meščanskih šol, 3. večerne kurze v malih skupinah po dogovoru in 4. dva kurza, začetni in nadaljevalni, za otroke od 6. do 10. leta. Pouk v kurzi pod točkama 1 in 2 se bo vršil na moškem učiteljsku, II. nadstropje, ob torkih in petkih od 18. do 19. ure, otroški kurzi ob ponedeljkih in petkih od 15. do 17. ure, večerni kurzi pa od 20. do 21. ure, oboji v društveni čitalnici na drž. gimnaziji. Prijave za vse te kurze se sprejema v društveni čitalnici, ob sredah od 17. do 19. ure, od 2. oktobra naprej pa tudi v kurzihi samih. Šolnina za otroški kurz je 30 D, za večerni kurz po dogovoru, za vse druge kurze pa po 20 D mesečno, ako se oglasi primerno število udeležencev. — Odbor prosi stare člane, da poravnajo članarino za 1925, in vabi vse, ki se zanimajo za francoski jezik in francosko slovstvo, da stopijo kot novi člani v društvo, ki jim nudi bogato opremljeno francosko knjižnico in raznovrstne lepe revije.

Specialist za kirurgijo primarij dr. Černič zopet redno ordinira.

Književnost.

Najpripravnejši pripomoček za pouk kršč. nauka je ravnokar v tiskarni sv. Cirila v Mariboru izšla Metodika kat. verouka profesorja J. K. Vreže. Učna snov in nje obravnava na nižji stopnji, navodilo za sv. mašo, priprava za prvo poved in sv. obhajilo, uvajanje v razumevanje cerkvenega leta in različne učne slike ter še mnogo drugega — vse je tako spretno urejeno, da smemo pač to knjižico najtopleje priporočati vsem veroučiteljem, mladim ljubom in vsem šolskim vodstvom sploh. Naklada je mala in zato sezite po njej takoj!

»Almanah Jadranske Straže«. — Po vzorcu mornarskih društev vseh držav, kakor tudi nekdanjega avstrijskega »Flottenvereina« izda glavni odbor Jadranske Straže v Beogradu tudi za leto 1926 svoj »Almanah«. Kakor kaže, bo ta prekašal letošnjega, ki je bil nekaj epohalnega na književnem trgu. Imel bo preko 1000 strani slik in raznega aktualnega srbo-hrvatskega in slovenskega čtiva o našem morju, mornarstvu, Dalmaciji itd., iz peres najuglednejših jugoslovanskih literatov historikov. — Priporočamo ga vsem! — V subskripciji stane 120 D, v knjigarnah mu bo cena 150 D. Pri dobitnim krogom ga priporočamo za inseriranje, ker oglasi v »Almanahu« so stalne vrednosti in pridejo v najširše kroge po celi državi. — Poverjenišтво za Maribor in okolico je prevzel g. Josip Cijan, Vrazova ul. 6.

LISTER.

Mali svet naših očetov.

Roman v treh delih. Špisal Antonio Fogazzaro.

Prevod iz italijanščine.

52

Ko so vsi gostje odšli, je začel brati stric Peter »Milanski časopis«, Luiza pa je rekla svojemu možu: »Tri je ura, pojdi, greva buditi Marijo.«

Ko je bila z njim v spalnici, ni odprla oknic, temveč ga je vprašala, kaj se je zgodilo. Franco je povedal vse, od pisma gospe Pasotti do čudnega vedenja, do čudnega komisarjevega zaupanja.

Luiza ga je resno poslušala, a ni pokazala nikakega strahu. Pregledala je skrivnostno pismo. Ona, kakor tudi Franco sta vedela, da je bil med vladnimi agenti v Porlezzi neki poštenjak, ki je leta 1849 in 1850 rešil več domoljubov s tem, da jih je skrivaj opozoril. Vedela pa sta tudi, da ta poštenjak ni imel pojma niti o pravopisu, niti o slovnicu. Pismo pa, ki ga je prinesla Pasottijeva, je bilo čisto pravilno. Kar se pa komisarja tiče, je bilo znano, da je eno najbolj žalostnih in hudobnih vladnih orodij. Luiza je odobravalala odgovor svojega moža. »Prisegla bi, da te hočejo prisiliti k odhodu«, je rekla.

Franco je premišljeval o tem, a ni našel nikakega pametnega vzroka. Luiza je pač imela v mislih enega, ki ji ga je prišepetalo njeno zaničevanje do stare matere. Sam je to opomnil, po njenem mnenju le iz zavjace in prebrisanosti. V komisarjevih rokavicah so tiščali krempljji stare matere. Ne samo Franca, vse hočejo zadeti v osebi onega, ki z lastnim trudom in z lastno poštenostjo vzdržuje celo družino. Vedela je vsled razgovorov, ki so jih prinesli običajni hudobni jeziki, da sovraži stara mati strica Petra, ker je stric Peter pomagal njenemu vnuku, da se ji je uprl in da je sedaj dovolj udobno živel. Sedaj je iskala prilike, da bi mu zadala udarec. Vnukov beg bi bil priznanje krivde in za vladu, kot je bila avstrijska, bi bilo to dober povod, da kaznuje strica. Luiza ni hotela tega takoj povedati, priznala je samo, da ima neko misel. Nato je njen mož polagoma vse izvelkel iz nje. Ko je vse slišal, je v svojem srcu verjel, a z besedami je ugovarjal in skušal braniti staro mater pred tako neutemeljeno in grozno obdolžitvijo. Naj bo stvar kakoršnakoli, mož in žena sta popolnoma soglašala v odločitvi, da se ne ganeta, in počakata dogodkov.

Zato se nista hotela več razgovarjati o domnevanjih. Luiza se je dvignila, odprla okence, se obrnila, da bi smehljačo pogledala svojega moža v polni luči. Ponudila mu je roko, ki jo je on stisnil in stresel z vročim srcem in nemih ust. Zdelo se jima je, ko da sta vobaka, ki ju peljejo po mirni poti nasproti oddaljenemu bobnenju topov in Bog ve kakšni usodi.

IV. poglavje.

S krempljji.

Višji inženjer ni ničesar zapazil. In dva dni nato, ko je potekel njegov dopust, se je mirno odpeljal s čolnom v svoji sivi potni suknji. Z njim je šla tudi Cila, njegova gospodinja. Minilo je nadaljnjih deset dni, ne da bi se zgodilo kaj posebnega, tako da sta bila Franco in Luiza prepričana, da jima je bila nastavljena zanka in da se policija ne bo prikazala. Zvečer koncem oktobra sta veselo igrala tarok s Puttinijem in Pasottijem. Ker so gostje kmalu odšli, sta se odpravila spat. Ko je Luiza poljubila spečega otroka, je začutila, da je vroč. Potipala mu je roke in noge. »Marija ima vročino«, je rekla.

Franco je vzel svečo in pogledal. Marija je spala kot navadno z glavico nagnjeno na levo ramo. Ljubki obrazek, ki je bil v spanju vedno resen, je bil nekoliko vroč, dihanje je bilo hitrejše. Franco se je prestrašil in pomislil takoj na ošpice, škrlatinko, želodčno bolezen, vnetje možganov. Luiza, ki je bila bolj mirna, je mislila na gliste in pripravila na obposteljni omarici santonin. Nato sta se oče in mati spravila čisto tiho spat, ugasnila luč in napeto prisluzkovala kratkemu, rahlemu otrokovemu dihanju. Zaspala sta. Okoli polnoči ju je vzbudil Marijin jok. Prižgala sta svečo, in Marija se je pomirila, ko je vzela santonin. Nato je znova začela jokati. Hotela je v veliko posteljo med očeta in mamo. Kmalu nato je zaspala. Toda bilo je to nemirno, od joka prekinjeno spanje.

Franco je pustil, da je sveča gorela, da je laže opazoval.

On in njegova žena sta bila sklonjena nad svojim otrokom, ko sta na cestnih vratih začula nenadoma dva močna udarca. Franco se je dvignil in sedel na posteljo.

»Si čula?« je rekel. »Tihol« je rekla Luiza, se oprijela njegove roke in prisluškovala.

Začula sta še dva nova udarca, še bolj močna. Franco je vzkliknil: »Policijal« in skočil na tla. »Idi, idi!« je prosila ona potihem. »Ne daj se zgrabiti! Idi skozi dvorišče! Splezaj čez zid!«

Ni ji odgovoril, v naglici se je za silo oblekel in dirjal iz sobe. Trdno je bil odločen, da ne bo prostovoljno zapustil svoje Luize, svoje bolne Marije in bo ključoval nevarnosti. Z naglimi koraki je bil po stopnicah navzdol. »Kdo je?« je vprašal, predno je odprl. »Policijal« se je oglasil odgovor. »Tako odprite!«

»Ob tej uri ne odprem nikomur, ki ga ne vidim.«

Na cesti se je začel kratek dvogovor. Prvi glas je rekel: »Govorite vi.« In glas, ki je nato govoril, je bil Francu dobro znan.

»Odprite, gospod Maironi.«

Bil je to carinikov glas. Franco je odprl. Vstopil je črnooblečen gospod z očali; za njim lopov; nato neki orožnik s svetiljko, nato trije oboroženi orožniki, dva navadna in neki višji z veliko usnjato vrečo. Nekdo je ostal zunaj.

»Ste vi gospod Maironi?« je vprašal oni z očali, policijski agent iz Milana. »Pojdite z menoj gori.« In vsa družba je šla po stopnicah z ropotom težkih korakov in vojaškega železja.

Niso še dospeli do prvega nadstropja, ko so se stopnice zgoraj razsvetlile ter so se iz drugega nadstropja začuli vzdih in ječanje.

»Je to vaša žena?« je vprašal agent.

»Mislite?« je odvrnil Franco ironično. Carinik je zamrmral: »to bo služkinja«. Agent se je obrnil in dal neko povelje. Dva orožnika sta stopila naprej in šla hitro po stopnicah v drugo nadstropje. Policaj je vprašal Franca bolj ostro kot prej: »Je vaša žena v postelji?«

»Seveda.«

»Kje? Treba je, da vstane!«

Vrata spalnice so se odprla in prikazala se je Luiza v nočni halji, z razpletenimi lasmi in s svečo v roki. Na gornjem stopnišču pa se je prikazal orožnik in javil, da je služkinja napol v omedlevici in ne more priti doli. Agent mu je ukazal, naj njegov tovariš ostane pri služkinji, sam pa naj pride doli. Nato je pozdravil gospo, ki ni odgovorila. Upala je, da bo Franco pobegnil, zato se je požurila iz sobe, da bi policijo zadržala, prevarila, če bi bilo mogoče. Ko je zagledala svojega moža, se je zdrznila, vztrepetala, a se takoj zopet umirila.

(Dalje prihodnjič.)

Hiša naprodaj pri Mariboru: 2 sobi, 1 kuhinja, 1½ oral zemlje z vrtom, sadjem in trto. Cena 35.000 din. Vpraša se: gostilna Felič, Tezno pri Mariboru. 448

Manifestacija brezstanovanjcev se vrši koncem meseca. Skicatelj: novinar Pirc. 446

Toplodar! Mraz in zima sta pred durmi. Toplodar se naroča pri Rado Nipič, Tezno št. 13 pri Mariboru. 445

Lepa kuhinjska oprema, belo barvana se po zelo ugodni ceni prodaja. Maribor, Dušanova ulica 2.

Solske torbice, mape in jermeni za knjige, nahrbtniki, kakor tudi različni kovčki in torbice za potovanje priporoča Ivan Kravos, Maribor, Aleksandrova c. 13.

Kavarna »Mestni park«. Vsak dan svira znani Šlager-Trio »Santo-Ledovski-Šimek« od 21. do 1. ure in popoldne (pri lepem vremenu) od 17. do 19. ure.

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1-1. 107

Odvetniško pisarno

je otvoril

Dr. Ivan Sket

v Mariboru, na Aleksandrovi cesti števil. 8, 1. nadstropje, (»mpzois md« »vupisoš«)

Armin Ellinger

trgovina usnja in čevljarских potrebščin

Kralja Petra trg 9. MARIBOR Kralja Petra trg 9.

Najbolje in najvarneje naložite svoj denar pri Okrajni posojilnici v Ljutomeru.

ki obrestuje kranilne vloge navadne po 8%, večje in vezane po dogovoru tudi višje. Sprejema hranilne knjige drugih denarnih zavodov kot gotovino ter izvršuje vsa nakazila. — Tekoči računi.

Moške klobuke

najnovjših oblik, po najnižjih cenah kupite pri trdkl Anica Traun, Maribor, Grajski trg 1

Jabolka

namizna zimska trgana (zdrava in neobtolčena) kupuje na drobno in debelo po dnevni ceni

FR. RUDL,

veletrgovina s sadjem,

Aleksandrova cesta 35, Maribor, Aleksandrova cesta 35 (poleg hotela »Meran.«)

Pouk posameznikov

v strojepisju, stenografiji, računstvu, knjigovodstvu in korespondenci. Začetek dnevno. Traja 3 do 6 mesecev. — Kovač, Maribor, Krekova ulica 6. 436

Priporoča se

Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Za poljske križe

si mnogi želijo Kristusove podobe (korpuse). Da ustreže ljudem, jih je oskrbela Tiskarna sv. Cirila v Mariboru, kjer se dobijo po sledečih cenah: 65 cm veliki po 550 din., 75 cm veliki po 600 din., 80 cm veliki po 700 in 800 din., 90 cm veliki po 800 din., 100 cm veliki po 950 din. in po 1280 din., 120 cm veliki po 1700 din.

Stenski križi

z leseno podobo (korpusom) stanejo: Velikost 20 cm po 42 in 77 din., 25 cm po 55 in 90 din., 30 cm po 77 in 100 din., 35 cm po 96 in 115 din., 40 cm po 140 din.

Stenski križi

s kovinasto podobo stanejo v raznih velikostih po 4, 12, 18 in 24 din.

Stoječi križi

s kovinasto podobo stanejo v raznih velikostih in izpeljavah po 22, 24, 28, 30 in 36 din.

Izpeljava je zelo okusna in solidna ter se toplo priporoča, da si vsak, kdor križe potrebuje, iste kupi v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Solidna postrežba

najnižje dnevne cene

vedno sveže blago

dostavlja se na dom

E. GASPARI

(preje Tischler)

trgovina z mešanim blagom

MARIBOR, Aleksandrova cesta 19

Površine mešane pražena kava

ZAHVALA.

Za premnoge dokaze iskrenega sočutja povodom bridke izgube, ki nas je zadela, za darovano krasno cvetje ter za udeležbo pri pogrebu izrekamo našo globokočutečo pri srčno zahvalol!

Maribor, dne 14. septembra 1925.

Rodbina Ernest Kohnstein.

Zadružna gospodarska banka d. d.,

Podružnica v Mariboru.

V lastni, novozgrajeni palači, Aleksandrova cesta 6, pred frančiškansko cerkvijo.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje! — Najvišje obrestovanje vlog na knjižice in v tek. računu.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razr. loterije.